

Kompetencje osobiste, społeczne uczniów szkół podstawowych w zakresie umiejętności uczenia się

Tematyczne zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 2012-2019 opracowane w oparciu o publikacje dostępne w zasobach **Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu**.

Książki

1. Cywińska, Małgorzata. **Nauczytel a konstruktywne rozwiązywanie konfliktów przez dzieci**. W: Być nauczycielem. Kompetencje współczesnego nauczyciela. Red. Małgorzata Cywińska. Poznań : Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu, 2013, s. 139-149.

Pomoc nauczyciela w rozstrzygnięciu dziecięcych kwestii spornych. Poznanie alternatywnych do agresji wzorów zachowania - wprowadzenie języka żyrafy. Jego przeciwieństwem jest język szakala (wilka).

2. Kandzia, Joanna. **Kompetencje podmiotów procesu kształcenia w edukacji online**. W: Edukacja w cyberprzestrzeni : nowe wyzwania i problemy badawcze. Red. nauk. Danuta Morańska. Dąbrowa Górnicza: Wydawnictwo Naukowe Wyższa Szkoła Biznesu, 2015, s. [149]-158.

W artykule zwrócono uwagę na podmiotowość ucznia i nauczyciela w procesie kształcenia. Scharakteryzowano technologie komunikacyjno-informacyjne w nauczaniu online i zmiany zachodzące w edukacji w wyniku ich stosowania. Przedstawiono kluczowe kompetencje, jako wymóg edukacyjny obecnej rzeczywistości, czyli potrzebę uczenia się przez całe życie.

3. **Kompetencje społeczne i obywatelskie w podstawach programowych kształcenia ogólnego : analiza krytyczna**. Red. Violetta Kopińska, Hanna Solarczyk-Szwec. Toruń : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2017.

Prezentowane badania są ukierunkowane na identyfikację i ocenę kompetencji społecznych i obywatelskich zawartych w podstawach programowych kształcenia ogólnego oraz próbę określenia, poprzez analizę krytyczną, potencjalnych skutków dla realizowanej edukacji.

4. Minkiewicz-Najtkowska, Janina. **Nauczytel w procesie komunikowania się z uczniami w dzisiejszej edukacji (wybrane aspekty)**. W: Być nauczycielem. Kompetencje współczesnego nauczyciela. Red. Małgorzata Cywińska. Poznań : Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu, 2013, s. 73-89.

Kluczem do efektywnego uczenia się wychowanków jest wzbudzanie u nich przez nauczyciela poczucia wiary we własne możliwości.

5. Młynarczuk-Sokołowska, Anna (red.). **Różnorodność : twórcza aktywność : inkluzja w edukacji**. Białystok : Fundacja Uniwersytetu w Białymstoku, 2013.

Realizacja projektu edukacyjnego "Przez trudy do gwiazd" dla dzieci w wieku 10-12 lat. Głównym celem inicjatywy było zwiększenie możliwości partycypacji w pozalekcyjnych zajęciach edukacyjnych, z uwzględnieniem tych, które rozwijają kompetencje kluczowe.

6. Silberman, Melvin L. **Uczymy się uczyć**. Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2005.

Sposoby uaktywniania uczniów dzięki zastosowaniu pracy zespołowej i umiejętności koncentrowania się na przedmiocie zajęć.

7. Uszyńska-Jarmoc, Janina, Bilewicz, Małgorzata. **Kompetencje kluczowe dzieci i młodzieży : teoria i badania.** Warszawa : Wydawnictwo Akademickie Żak, 2015.

Kompetencje kluczowe w świetle badań.

Artykuły z czasopism

1. Abramczyk, Anna. **Kooperatywne uczenie się – recepta na równoczesną realizację celów poznawczych i rozwijanie kompetencji społecznych.** "Języki Obce w Szkole (czasopismo elektroniczne)" 2018, nr 1, s. 54-59.

Koncepcja i istota kooperatywnego uczenia się - podejście oparte na pracy w małych grupach, podczas której powstaje pozytywna współzależność między uczącymi się (ze sobą i od siebie), a sukces grupy zależy od indywidualnego wkładu każdego z jej członków. Omówiono cele kooperatywnego uczenia się i jego składowe, oraz techniki i metody uczenia się sprzyjające rozwijaniu kompetencji społecznych.

Artykuł zeskanowany.

2. Adasik-Danieluk, Ewa. **Uczenie kooperatywne z metodą jigsaw.** "Szkoła : miesięcznik dyrektora" 2019, nr 3, s. 52-54.

Nauczyciel powinien zawsze poszukiwać metod, które pozwolą nie tylko zdobywać wiedzę, ale również rozwijać kompetencje kluczowe ucznia.

Artykuł zeskanowany.

3. Bacia, Ewa. **Jak potwierdzać kompetencje zdobyte na drodze pozaformalnej i nieformalnej?** "Trendy (czasopismo elektroniczne)" 2012, nr 4, s. 64-68.

Przedstawienie obecnego stanu obszaru edukacji pozaformalnej i uczenia się nieformalnego w Polsce.

Artykuł zeskanowany.

4. Baran, Grzegorz. **Kompetencja umiejętności czy umiejętność opanowania kompetencji?** "Język Polski w Gimnazjum" R. 15, nr 2 (2013/2014), s. 24-37.

Omówienie zmian dydaktycznych zawartych w nowej podstawie programowej. Właściwie rozumienie pojęć: kompetencja oraz umiejętności kluczowe.

5. Cichosz, Joanna. **Gimnazjaliści z Mazowsza grają o sukces : opis projektu "Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów poprzez dodatkowe zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe - Zagrajmy o sukces".** "Meritum" 2011, nr 3, s. 62-66.

Celem głównym projektu jest wyrównywanie szans edukacyjnych gimnazjalistów poprzez dodatkowe zajęcia pozalekcyjne rozwijające kompetencje kluczowe.

Artykuł zeskanowany .

6. Cieślak, Natalia, Samsel-Opalla, Joanna. **Pojęcie kompetencji kluczowych w Podstawie programowej.** "Nauczyciel i Szkoła" 2010, nr 1/2, s. [77]-82.

Umiejscowienie kompetencji kluczowych w podstawach programowych. Rozważania na temat tego, czy szkolne lekcje matematyki mogą przyczynić się do wyposażenia uczniów w kompetencje kluczowe oraz w jaki sposób prowadzić mogą do rozwijania myślenia matematycznego.

Artykuł zeskanowany.

7. Cieślak, Natalia, Samsel-Opalla, Joanna. **Rozwijanie kompetencji kluczowych na lekcjach matematyki.** "Nauczyciel i Szkoła" 2010, nr 3, s. [131]-140.

Możliwości rozwijania na lekcjach matematyki kompetencji kluczowych (sześciu z ośmiu scharakteryzowanych w "Europejskich ramach odniesienia"). Rola nauczyciela matematyki w kształceniu kluczowych kompetencji.

Artykuł zeskanowany.

8. Czarniecka, Renata. **Jak rozwijać samodzielność i kreatywność ucznia - na lekcjach wychowania fizycznego.** "Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne" 2008, nr 3, s. 52-56.

Rozwijanie kompetencji kluczowych - zastosowanie metody ruchowej ekspresji twórczej - zabawy ruchowe integrujące klasę.

9. Czernecki, Renata. **Samoświadomość jako kluczowy element edukacji zdrowotnej, niezbędny w kształtowaniu umiejętności życiowych człowieka.** "Wychowanie na Co Dzień" 2017, nr 4, s. 7-11.

Kształtowanie kompetencji zdrowotnych.

10. **Czym jest e-Akademia Przyszłości.** "Edukacja i Dialog" 2011, nr 11/12, s. 16-17.

Ponadregionalny program rozwijania kompetencji kluczowych ze szczególnym uwzględnieniem nauk matematyczno-przyrodniczych, technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT), języków obcych i przedsiębiorczości.

Artykuł zeskanowany.

11. Domagała-Kręcioch, Agnieszka. **Młodzi (nie)kompetentni w środowisku szkolnym.** "Edukacja Ustawiczna Dorosłych" 2019, [nr] 3, s. 158-168.

Próba zdefiniowania pojęcia "umiejętności życiowe". Kompetencje społeczne i osobiste. Prezentacja procedury konstruowania oraz standaryzacji Skali Kompetencji Życiowych (SKŻ).

Artykuł zeskanowany.

12. Gajek, Elżbieta. **eTwinning szansą kształtowania kompetencji kluczowych.** "Meritum" 2011, nr 3, s. 100-105.

Podjęcie przez uczniów i nauczycieli współpracy w projekcie eTwinning stwarza warunki do jednoczesnego i zintegrowanego kształcenia wszystkich kompetencji kluczowych.

13. Giers, Magdalena. **Rozwój społeczno-emocjonalny jako jeden z elementów dojrzałości szkolnej.** "Nauczyciel - Uczeń" 2015, nr 4, s. 7-9.

Etapy rozwoju społecznego. Wpływ rodziców na kształtowanie kompetencji społecznych ich dzieci.

Artykuł zeskanowany.

14. Goetz, Magdalena. **Dorosłość : szanse czy zagrożenia?** "Sygnał" 2017, nr 7, s. 7-10.

Dorosłość dawniej i dziś. Problem nadopiekuńczości i uzależnienia finansowego. Wskazówki jak wspierać rozwój kompetencji osobistych i społecznych młodzieży.

15. Goetz, Magdalena. **Szkoła sprzyjająca uczeniu się.** "Dyrektor Szkoły" 2018, nr 10, s. 56-60.

Metody, techniki, zasady skutecznego uczenia się. Osobiste kompetencje uczniów ułatwiające skuteczne uczenie się. Motywowanie do nauki. Atmosfera w szkole.

Artykuł zeskanowany.

16. Goetz, Magdalena. **Umiejętność uczenia się jako jedna z kompetencji kluczowych.** "Trendy (czasopismo elektroniczne)" 2016, nr 4, s. 32-35.

Przedstawienie czym jest umiejętność uczenia się i jak ją rozwijać u uczniów.

Artykuł zeskanowany.

17. Gołyszny, Miłosz. **Wybrane czynniki warunkujące kompetencje szkolne z perspektywy współczesnych neuronauk i nauk pedagogicznych.** "Kwartalnik Pedagogiczny" R. 64, nr 2 (2019), s. [122]-149.

Omówienie czynników warunkujących kompetencje szkolne (inteligencja, osobowość, motywacja, zdolności).

Artykuł zeskanowany.

18. Jurkiewicz, Ewa. **Różne możliwości osiągnięcia kompetencji kluczowych.** "Gazeta Szkolna : aktualności" 2005, nr 27/28, s. 6-7.

Co się składa na "kompetencje kluczowe". Jakie znaczenie mają nowoczesne technologie informacyjne i komunikacyjne.

19. Kalkowska, Natalia. **Rozwijanie inteligencji emocjonalnej.** "Szkoła : miesięcznik dyrektora" 2020, nr 1, s. 60-64.

Ważne są kompetencje osobiste i społeczne, jak: samoświadomość, samoregulacja, motywacja itp.

20. Klimek-Michno, Katarzyna. **W trosce o sztukę rozmowy.** "Psychologia w Szkole" 2015, nr 1, s. 41-47.

Powody słabnących umiejętności komunikacyjnych młodego pokolenia. Wskazówki dla nauczycieli dotyczące rozwijania u uczniów komunikatywności.

21. Kos, Ewa. **Kształtowanie wybranych kompetencji kluczowych w toku procesu dydaktyczno-wychowawczego realizowanego w szkole z wykorzystaniem narzędzi myślowych TOC a perspektywa lifelong learning.** "Nauczyciel i Szkoła" 2017, nr 4, s. [167]-176.

Perspektywa lifelong learning. Kształtowanie kompetencji kluczowych jako priorytetowe zadanie nauczyciela. Schemat konstrukcji narzędzi myślowych TOC (ang. theory of constraints). TOC w obszarze edukacji.

Artykuł zeskanowany.

22. Kossakowska, Beata. **Porozmawiajmy o ocenianiu kompetencji kluczowych.** "Meritum" 2011, nr 3, s. 27-33.

Odpowiedzi na pytania: po co i dlaczego oceniać kompetencje kluczowe, kto ocenia kompetencje uczniów oraz w jaki sposób i kiedy je oceniać.

Artykuł zeskanowany.

23. Królikowski, Jacek. **Planowanie od końca.** "Dyrektor Szkoły" 2018, nr 10, s. 28-32.

Wykorzystanie metody planowania od końca (ang. backward planning) w kształtowaniu kluczowych kompetencji uczniów.

Artykuł zeskanowany.

24. Kubala-Kulpińska, Aleksandra. **W poszukiwaniu wysp kompetencji ucznia.** "Głos Pedagogiczny" 2018, nr [4] (98), s. 41-44.

Każdy uczeń posiada własny potencjał, pragnienia i wyspy kompetencji, tj. obszary funkcjonowania, które są dla dziecka źródłem satysfakcji i zadowolenia, przy równoczesnym rozwijaniu jego uzdolnień i zainteresowań. Wspieranie dziecka poprzez rozwijanie zainteresowań, preferencji i możliwości intelektualnych.

Artykuł zeskanowany.

25. Leśniewska, Katarzyna, Szczepkowska, Katarzyna. **Kompetencje społeczne w aspekcie kompetencji kluczowych.** "Meritum" 2014, nr 2, s. 4-10.

Ważne jest, by nauczyciele posiadali jak najwięcej kompetencji społecznych oraz je rozwijali. To jeden z głównych czynników kształtujących umiejętności społeczne uczniów.

Artykuł zeskanowany.

26. Łabuńko, Beata. **Poczucie kompetencji uczniów klas V i VI szkoły podstawowej.** "Edukacja" 2004, nr 2, s. 76-91.

Badania określające wpływ atmosfery szkolnej, nauczyciela, grupy rówieśniczej na kształtowanie się kompetencji uczniów kl. V i VI.

27. Łuba, Małgorzata. **Po co nam w życiu kompetencje miękkie?** „Biologia w Szkole z Przyrodą” 2017, nr 1, s. [25]-30.

Definicja kompetencji miękkich, charakterystyka wybranych w odniesieniu do umiejętności osobistych i społecznych. Przykładowe ćwiczenia doskonalące kompetencje.
Artykuł zeskanowany.

28. Maciejewska, Joanna. **Kształtowanie nastawienia prospołecznego dziecka.** "Wychowawca" 2012, nr 11, s. 21-23.

Wzmacnianie i wspieranie rozwoju kompetencji prospołecznych uczniów w środowisku szkolnym. Czynniki wpływające na kształtowanie postaw i zachowań prospołecznych.
Artykuł zeskanowany.

29. Marciniak-Kulka, Ewa. **Jak wspomagać szkoły w rozwijaniu kluczowych kompetencji uczniów?** "Trendy (czasopismo elektroniczne)" 2016, nr 4, s. 39-43.

Opis działań w ramach pilotażu w projekcie Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE) pt. „Jak wspomagać szkoły w rozwoju kompetencji kluczowych uczniów?”.
Artykuł zeskanowany.

30. Moczyłowska, Iwona. **Przedmioty obowiązkowe i ich udział w kształtowaniu kompetencji kluczowych.** "Meritum" 2011, nr 3, s. 12-14.

Cele i treści kształcenia określone w polskiej podstawie programowej zarówno w zakresie ogólnym, jak i w zakresie poszczególnych przedmiotów nauczania, dostosowane zostały do zmieniającej się rzeczywistości. Artykuł dotyczy kompetencji kluczowych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

31. Nowak, Małgorzata. **Kompetencje kluczowe a dyrektorski nadzór.** "Dyrektor Szkoły" 2018, nr 9, s. 28-31.

Wspomaganie i monitorowanie nauczycieli rozwijających kompetencje kluczowe uczniów.

32. Nowak, Małgorzata. **Kształtowanie kompetencji kluczowych.** "Dyrektor Szkoły" 2018, nr 10, s. 25-27.

Działania nauczycieli służące kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.
Artykuł zeskanowany.

33. Nowak, Małgorzata. **Metody kształtowania kompetencji kluczowych.** "Dyrektor Szkoły" 2019, nr 1, s. 22-25.

Wybrane metody kształtowania kompetencji kluczowych: Jigsaw, czyli puzzle, metaplan, kolaż-plakat ikonograficzny, kapelusze de Bono.

34. Nowak, Małgorzata. **Monitorowanie kompetencji kluczowych.** "Dyrektor Szkoły" 2018, nr 12, s. 22-26.

Omówienie zawartości arkuszy obserwacji, kwestionariuszy ankiet i wywiadów stanowiących narzędzia monitorowania kształtowania kompetencji kluczowych w szkołach przez zewnętrzny nadzór pedagogiczny.

35. Nowak, Małgorzata. **Obserwacja kształtowania kompetencji kluczowych.** "Dyrektor Szkoły" 2018, nr 11, s. 24-26.

Cele i rodzaje obserwacji zajęć prowadzonych przez dyrektora szkoły. Zasady prowadzenia rozmów z nauczycielem przed i po obserwacji. Przykładowy arkusz obserwacji lekcji z uwzględnieniem kształtowania kompetencji kluczowych.
Artykuł zeskanowany.

36. Nowel, Ewa. **Kompetencje kluczowe - wobec teorii, zleceń i praktyki.** "Język Polski w Gimnazjum" R. 19, nr 4 (2017/2018), s. 7-18.

Edukacja kompetencyjna dzieci i młodzieży.

37. Okońska-Walkowicz, Anna. **Kształtowanie kompetencji kluczowych gimnazjalistów w programie "e-Akademia Przyszłości".** "Meritum" 2011, nr 3, s. 58-61.

E-Akademia Przyszłości to ogólnopolski program rozwijania kompetencji kluczowych realizowany w 200 losowo wybranych gimnazjach ze wszystkich województw w Polsce. Rozwijanie kompetencji ma na celu pomóc uczniom w rozwoju zdolności i osobowości oraz w jak najlepszym funkcjonowaniu w nowoczesnym społeczeństwie.

38. Pękała, Tadeusz. **Kształtowanie w uczniach umiejętności twórczego myślenia.** "Przysposobienie Obronne, Obrona Cywilna w Szkole" 1997, nr 3, s. 136-145.

Rozwiązywanie problemów.

39. Piegżik, Anna. **Kompetencja uczenia się, czyli co to znaczy umieć się uczyć.** "Edukacja i Dialog" 2010, [nr] 1/2, s. 40-43.

Modele uczenia się.

Artykuł zeskanowany.

40. Plebańska, Marlena. **Innowacyjne działania nauczycieli w budowaniu kluczowych kompetencji uczniów.** "Meritum" 2019, nr 1, s. 10-23.

Propozycje innowacyjnych działań nauczycieli kształtujących u ucznia jego kompetencje do wykorzystania w przyszłości. Zaprezentowano działania nauczycieli poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych w nauczaniu.

41. Rafał-Łuniewska, Jolanta. **Umiejętności nauczyciela a relacje z uczniem.** "Remedium" 2017, nr 3, s. 27-29.

Samodoskonalenie w budowaniu dobrych relacji z uczniami. Wpływ nauczyciela na kształtowanie własnej wartości ucznia oraz dbanie o jego wysoką samoocenę. Motywowanie ucznia do nauki poprzez własne postawy i umiejętności.

Artykuł zeskanowany.

42. Rakowska, Bożena. **Klucze do przyszłości : o kształtowaniu kompetencji kluczowych.** "Sygnał" 2020, nr 1 s. 12-15.

Metody kształtować u uczniów kompetencji kluczowych.

Artykuł zeskanowany.

43. Rostkowska, Małgorzata. **Model SAMR a TIK – nauczyciel buduje kompetencje swoje i swoich uczniów.** "Meritum" 2019, nr 1, s. 95-101.

Model SAMR to tradycyjna metoda nauczania zastąpiona technologią, np. uczniowie zamiast pisać wypracowanie ręcznie, piszą je za pomocą klawiatury i edytora tekstu. Dzięki narzędziom i aplikacjom nowoczesnych technologii nauka zostaje wzmocniona, np. uczeń, pisząc wypracowanie, używa elektronicznych słowników do sprawdzenia pisowni, gramatyki lub też znaczenia wskazanego słowa. Uczniowie mogą przenosić swoje wypracowanie do aplikacji Issuu, StoryBird, czy StoryJumper, tworząc książkę interaktywną i udostępniając ją innym uczniom i nauczycielom.

44. Rowicka, Agnieszka. **Rozwój talentów wychowanków metodą tutoring.** "Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze" 2015, nr 4, s. 28-40.

Tutoring jako metoda zindywidualizowana pomaga poznać mocne i słabe strony wychowanków oraz doskonalić ich zdolności i kompetencje oraz kształtować postawy i priorytety życiowe.

45. Sawiński, Julian Piotr. **Smak kluczowych kompetencji ucznia.** "Biologia w Szkole z Przyrodą" 2007, nr 6, s. 47-53.

Zadaniem nauczyciela biologii w szkole XXI wieku jest motywowanie do uczenia się i pracy nad sobą, uczenie myślenia biologicznego i działania na rzecz przyrody, stymulowanie pytań i zachęcanie do poszukiwań, czyli osiągnięcie kluczowych kompetencji biologicznych przez uczniów. Karta samooceny kompetencji nauczyciela.

46. Sobór, Ewa. **Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie.** "Przegląd Edukacyjny" 2008, nr 4, s. 2-4.

Rozwój kompetencji kluczowych odbywa się poprzez zajęcia edukacyjne języka polskiego, matematyki, języków obcych, wychowania fizycznego, przedmiotów artystycznych, przedmiotów humanistycznych i nauk przyrodniczych. W krajach UE nastąpiło przemieszczenie punktu ciężkości z oceny samej wiedzy ucznia na ocenę jego osiągnięć. Program współpracy Komisji Europejskiej w zakresie edukacji szkolnej.

47. Stróżyński, Klemens. **Samoocena - kompetencja kluczowa.** "Edukacja i Dialog" 2000, nr 1, s. 33-37.

Jak nauczyć ucznia samooceny.
Artykuł zeskanowany.

48. Szczygieł, Monika, Cipora, Krzysztof. **Oswajanie liczb.** "Psychologia w Szkole" 2013, nr 5, s. 49-54.

Wczesne kompetencje matematyczne ucznia. Granie w gry planszowe skutecznym sposobem niwelowania dysproporcji w poziomie kompetencji matematycznych.

49. Taraszkiewicz, Małgorzata. **Od nieświadomej niekompetencji do nieświadomej kompetencji.** "Psychologia w Szkole" 2006, nr 4, s. 35-38.

Prezentacja autorskiej adaptacji konceptu uczenia się, doskonalenia własnych umiejętności i pogłębiania wiedzy.
Artykuł zeskanowany.

50. Tołwińska-Królikowska, Elżbieta. **Jak rozwijać kompetencje kluczowe w szkołach podstawowych - projekt "Z Małej Szkoły w Wielki Świat".** "Meritum" 2011, nr 3, s. 42-46.

Celem projektu jest rozwinięcie u uczniów klas I-VI wybranych trzech kompetencji kluczowych: matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych, społecznych i obywatelskich i umiejętności uczenia się.
Artykuł zeskanowany.

51. Trojańska, Katarzyna. **STEAM-owe lekcje.** "Meritum" 2018, nr 4, s. 8-14.

STEAM-owe lekcje to zajęcia, podczas których uczniowie nie tylko zdobywają nowe kompetencje i poszerzają wiedzę z przyrody, technologii, inżynierii, sztuki i matematyki, ale przede wszystkim uczą się łączyć wiedzę teoretyczną z działaniem w realnym środowisku, w którym różne dziedziny wiedzy wzajemnie się przeplatają i uzupełniają.

52. Uszyńska-Jarmoc, Janina. **Obraz kompetencji uczenia się - perspektywa uczniów klas trzecich i szóstych szkoły podstawowej, ich nauczycieli i rodziców.** "Problemy Wczesnej Edukacji" 2012, nr 1, s. [8]-20.

Prezentacja badań, których celem było poznanie i porównanie opinii dotyczących kompetencji uczenia się prezentowanych przez uczniów kończących pierwszy i drugi etap edukacji w szkole podstawowej, a następnie porównanie tych opinii z opiniami nauczycieli i rodziców badanych uczniów.

53. Wasielewski, Wojciech. **Kształtowanie kompetencji kluczowych.** "Szkoła : miesięcznik dyrektora" 2019, nr [2] (115), s. 47-49.

Kompetencje kluczowe zostały wpisane do podstaw programowych. Za ich kształtowanie u uczniów odpowiedzialni są wszyscy nauczyciele, a także dyrektor szkoły.
Artykuł zeskanowany.

54. Wojnarowska, Małgorzata. **Kompetencje kluczowe – przygotowanie do życia.** "Trendy (czasopismo elektroniczne)" 2016, nr 4, s. 9-14.

Przedstawienie jak rozwijać u uczniów niezbędne do życia we współczesnym świecie kompetencje kluczowe.

55. Wołojewicz, Mirosław. **Projekt edukacyjny a rozwój ucznia.** "Dyrektor Szkoły" 2009, nr 6, s. 44-48.

Gimnazjum wiejskie. Rola zajęć pozalekcyjnych w rozwoju umiejętności planowania własnego rozwoju (uczeń) i kształcenia kompetencji kluczowych. Realizacja projektu edukacyjnego "I ty możesz zostać Mac Gyverem" - uczniowie klas I i II.

56. Woynarowska, Barbara. **Kształtowanie umiejętności życiowych u dzieci i młodzieży : wyzwanie dla szkoły.** "Chowanna" T. 1: 2002, s. 57-69.

Kształtowanie prozdrowotnych zachowań i rozwijanie umiejętności życiowych u młodzieży.

57. Wrzochul-Stawinoga, Justyna. **Blżej Europy: rozwijanie kluczowych kompetencji edukacyjnych jako priorytetowe zadanie współczesnego przedszkola i szkoły.** "Nauczyciel i Szkoła" 2014, nr 2, s. [159]-168.

Rola i znaczenie kompetencji kluczowych w nauczaniu i uczeniu. Omówienie poszczególnych kompetencji kluczowych i propozycja sposobu ich właściwej interpretacji z perspektywy potrzeb ucznia i zadań współczesnego nauczyciela
Artykuł zeskanowany.

58. **Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE).** "Meritum" 2011, nr 3, s. 3-11.

Kluczowe kompetencje w postaci wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do każdej sytuacji mają fundamentalne znaczenie dla każdego obywatela społeczeństwa opartego na wiedzy. Zapewniają wartość dodaną dla rynku pracy, spójność społeczną i aktywne obywatelstwo, oferując elastyczność i zdolność adaptacji, satysfakcję i motywację. Ponieważ powinny one zostać nabyte przez wszystkich, zalecenie to proponuje narzędzie odniesienia dla państw członkowskich Unii Europejskiej (UE) w celu zapewnienia pełnego włączenia tych kluczowych kompetencji do ich strategii i infrastruktury, zwłaszcza w kontekście uczenia się przez całe życie.

59. Żimowska, Agata. **O tworzeniu siebie.** "Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze" 2006, nr 4, s. 41-45.

Dążenie do doskonalenia siebie i otoczenia. Kompetencje autokreacyjne. Struktura procesu autoedukacji.

60. Żmijewska-Kwiręg, Sylwia. **ROZUMIEM - CHCĘ - DZIAŁAM : strategię i dobre praktyki kształcenia kompetencji społecznych w szkole.** "Meritum" 2014, nr 2, s. 48-51.

Uczniowie kształtują swój obraz świata i samych siebie poprzez własną aktywność. To, jak poradzą sobie w szkole w bezpiecznych interakcjach z rówieśnikami lub dorosłymi, będzie decydowało o ich powodzeniu w dalszym życiu osobistym i zawodowym.
Artykuł zeskanowany.

Edukacyjne zasoby Internetu

1. Borgensztajn, Joanna [i in.]. **Wytyczne do tworzenia programów nauczania i scenariuszy zajęć.** [online]. [Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na: https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2018/03/wytyczne_do_tworzenia_programow_nauczania.pdf.

Opracowane w ramach projektu pn. Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów, niezbędnych do poruszania się na rynku pracy.

2. **Jak kształtować wśród uczniów kompetencje kluczowe?** [online]. [Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na: <https://edurada.pl/artykuly/jak-kszt-towac-w-rod-uczniow-kompetencje-kluczowe/>

3. **Kompetencje kluczowe [Blog z inspiracjami].** [online]. [Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na: <https://perceptiedukacja.pl/kompetencje-kluczowe/>.

4. **Kompetencje Kluczowe – definicje i opisy.** [online]. [Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na: https://www.ore.edu.pl/images/files/POWER/zarzadzanie_oswiata/Kompetencje%20kluczowe%20-%20definicje%20i%20opis.pdf

Osiem kompetencji kluczowych, które stanowią połączenie wiedzy, umiejętności i postaw uważanych za niezbędne dla potrzeb samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywnego obywatelstwa, integracji społecznej oraz zatrudnienia.

5. **Kompetencje kluczowe drogą do kariery – poradnik realizacji projektu edukacyjnego.** [Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka]. [online]. [Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na: <https://wyszukiwarka.efs.men.gov.pl/product/kompetencje-kluczowe-droga-do-kariery-poradnik-realizacji-projektu-edukacyjnego/attachment/366>.

Jest ona swoistego rodzaju przewodnikiem, pozwalającym zwiększyć atrakcyjność programów nauczania w zakresie rozwijania kompetencji matematyczno-przyrodniczych, przedsiębiorczości oraz tzw. miękkich umiejętności.

6. **Kompetencje kluczowe w procesie uczenia się przez całe życie.** [online]. [Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac11090>.

Zalecenie 2006/962/WE w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Niniejsze zalecenie skłania rządy krajów UE, by z nauki kompetencji kluczowych uczyniły część swoich strategii uczenia się przez całe życie.

7. Kowalska, Marlena. **Poradnik i materiały edukacyjne.** [online]. [Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na: https://as.ceo.org.pl/sites/as.ceo.org.pl/files/22_nauczanie_eksperymentalne_poprzez_wykorzystanie_metody_eksperymentu.pdf.

Kompetencje kluczowe to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.

8. Swędrowska, Małgorzata. **„Mam moc, mogę zmienić mój świat” : rozwijamy kompetencje społeczne.** [online]. [Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na: <https://epedagogika.pl/uczniowie/mam-moc-moge-zmienic-moj-swiat.-rozwijamy-kompetencje-spoeczne-2609.html>.

Scenariusz zajęć z młodzieżą - Kamishibai w rękach uczniów jako narzędzie skutecznego komunikowania się i rozwijania kompetencji społecznych. W scenariuszu zajęć wykorzystano pomysł na otwarcie osobowości dzieci, rozwijanie poczucia sprawstwa i odpowiedzialności za siebie i innych za sprawą działań twórczych na kanwie papierowego teatru Kamishibai i książki obrazkowej „Trzeba będzie...”.

9. Wyzwania nowego roku szkolnego 2019/2020 w szkołach ponadpodstawowych. Część 1.

[online]. [Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na: <https://edurada.pl/artykuly/wyzwania-nowego-roku-szkolnego-2019-2020-w-szko-ach-ponadpodstawowych-cz-c-1/>.

Kompetencje kluczowe, podstawa programowa, organizacja roku szkolnego, kierunki polityki oświatowej, priorytety MEN.

10. Wyzwania nowego roku szkolnego 2019/2020 w szkołach ponadpodstawowych. Część 2.

[online]. [Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na:

<https://edurada.pl/artykuly/wyzwania-nowego-roku-szkolnego-2019-2020-w-szko-ach-ponadpodstawowych-cz-c-2/>.

Istota kompetencji kluczowych.

11. Żarnowska, Anna (oprac.). Kształtowanie kompetencji kluczowych w nauczaniu zintegrowanym w kontekście ogólnych zadań szkoły. [online]. [Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na:

<https://www.profesor.pl/publikacja,10607,Artykuly,Kształtowanie-kompetencji-kluczowych-w-nauczaniu-zintegrowanym-w-kontekscie-ogolnych-zadan-szkoly>.

Zadania szkoły i jej rola w przygotowaniu uczniów do pracy w warunkach współczesnego świata.

12. Żurawska, Bożena. Kompetencje kluczowe : informator dla rodziców i opiekunów. [online].

[Dostęp 5 maja 2020 r.]. Dostępny na: <https://spkrzatka.szkolna.net/pliki/plik/kompetencje-kluczowe-informator-dla-rodzicow-1532964922.pdf>.

W literaturze znajdziemy również określenie pojęcia kompetencji, jako umiejętności, zdolności. Umiejętność jest rozumiana, jako „praktyczna znajomość czegoś, biegłość w czymś, zdolność wykonywania czegoś”. Jest to też gotowość do świadomego działania, oparta na wiedzy oraz dobrym opanowaniu (wyćwiczeniu) określonych czynności z możliwością dostosowywania ich do zmieniających się warunków. Umiejętności kluczowe definiowane są, jako „szczególnie ważne umiejętności, bez opanowania których nie można skutecznie wykonywać określonych zadań”.

Opracowanie:

Urszula Tobolska

Wydział Informacji Edukacyjnej

Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu